

A lázadás szimbolikussága

Alberto Moravia: Lázadás
Fordította Matolcsi Balázs
Partvonal Könyvkiadó, 2012.
416 oldal, 3490 Ft..

Egy gyönyörű kamaszlány, Desideria (a Vágy) életének négy évéről az érettségiig szól a regény? A tüzetes részletességgel leírt, legválogatottabb és legextrémebb szexuális kalandokon át a szüzességének csak a legvégén történő elvesztéséig? Vagy politikai gyilkossággal végződő történet Olaszország négy évéről, 1968-ig? Vagy a gazdag nagypolgárságról, az ellene és a kapitalizmus ellen lázadó szélsőbaloldali, emberrabló terrorista csoportokról szól? Alberto Moravia 1978-ban fejezte be a regényt. Amikor a korrektúrát javította, Aldo Morót már elrabolták és fogva tartották, de még nem ölték meg. A „Vörös brigádok” többször megfenyegették az író, egy éven át rendőri kíséret védelmére szorult, ugyanakkor egy államügyész rendelkezésére kivonták a könyvet a forgalomból. Az Olaszországban botrányt kavaró regény akkoriban természetesen nem jelenhetett meg magyarul.

Moravia látványos megoldást talált az erotikus (mondhatnám, pornográf), a politikai és az ideológiai szál összeszövésére. Desideriát, mint Jeanne D’Arcot megszólítja, majd végigkíséri egy belső Hang, aki a szélsőbalt képviseli, és a lányt lázadásra buzdítja. Lázadásra dúsgazdag nagypolgár nevelőanya ellen, a polgári társadalom, annak intézményei, erkölcsi és viselkedésbeli normái ellen. E fogás révén a vívódás, a kétely, a megingás, majd az elszánás a legszélsőségesebb tettekre *belül* zajlik, a lány lelkében, spontán énje és a Hang között. (A regény olasz címe: *A belső élet*.) A jómódú családban nevelkedő Desideria, aki valójában az alsóbb néposztályból származik (egy prostituált lánya) számára a legnagyobb csapás, ha a Hang züllött polgárivadéknak szidja. Ha nem engedelmeskedik, azzal fenyegeti, hogy elhagyja, s ettől a gondolattól a lány szenved. Moravia azt nyilatkozta később, hogy ebben a regényben sikerült megoldania azt a narrációs problémát, amelyet a *Közönyösökben* nem: az érzelmi-szexuális és a politika-ideológiai szál szerves összekötését. Ehhez hozzájárul még egy elidegenítő eszköz: a lány az egész történetet interjú formájában beszéli el egy Énnek nevezett szereplőnek. A regénynek nemcsak a nyelve, hanem a narrációs megoldása is posztmodern.

A Hang „kihágás és megszenteltségtelenítési” programot ír elő Desideria számára, a polgári társadalom intézményei ellen, a forradalom nevében. Hol szimbolikus, hol valóságos akciókkal kell tiltakoznia a család, a jólneveltség, a konvencionális nyelv, a pénz ellen (az

ölére szórt aranypénzekkel), a tulajdon ellen (lopással), a szerelem ellen (a prostitúció igen különös módjával), a kultúra és a vallás ellen (egy könyv és egy templom közönséges meggyalázásával), és az élet tiszteletben tartásának elve ellen (öléssel). A család elleni lázadás dinamikája sokrétű: Viola, a nevelőanya szerelmes Desideriába, maga is ingadozik az anyaszerep és a leszbikus csábító szerepe között, így az ellene irányuló akciók lázadást jelentenek mind a gyűlölt polgári család, mind a szerelem ellen. A Hang sokszor beéri a tiltakozás szimbolikus jellegével. Elég, ha a lány bebizonyítja, hogy hajlandó lopni, kést fogni a kerítőnőre, meggyalázni a templomot, és megölni Violát, a nevelőanyját. Ez utóbbit nem kell ténylegesen végrehajtania, elég, ha elgázolja, megsebesíti. A megszenteltelési program után felbukkan a forradalmárok csoportját képviselő férfi. Ezek után a lánynak a hármásban töltött orgiák és a csoport között kell választania. Végigmegy az úton, nemcsak szimbolikusán. És ez az igazi csavar a regényben. A csoport nem követ el emberrablást, (emberölésre azért sor kerül), a megszerzett pénzt nem fordítják forradalmi tevékenységre. A milánói elvtárs nem forradalmárnak, hanem bürokratának, közönséges nyárspolgárnak bizonyul. A lázadás nem ért el semmit, nemhogy a kapitalizmus megdöntését, de még Desideria életének megváltozását sem. A szélsőbalos lázadás korszakának, a polgárpukkasztásnak, a polgárság szimbolikus gesztusokkal való sokkolásának vége. A forradalom szimbolikus volt. A Hang véglegesen elhagyja a lányt.

Élet és irodalom, 2012. szeptember 14. 20. o.